

LECH WYSZCZELSKI ▶▶

Akademia Obrony Narodowej w Warszawie
Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2063-4281>

Exposé Prezesów Rady Ministrów po 1989 roku

[recenzja książki *Exposé Prezesów Rady Ministrów 1989–2019*]

Exposé of Prime Ministers after 1989

[book review *Exposé Prezesów Rady Ministrów 1989–2019*]

Доклады премьер-министров после 1989 года

[рецензия книги *Exposé Prezesów Rady Ministrów 1989–2019*]

Najnowsza oferta Wydawnictwa Adam Marszałek jest różnorodna co do wydawanej tematyki. Najwięcej prac związanych jest z politologią, nieco mniej z historią, ale są też i publikacje dotyczące innych dziedzin wiedzy, w tym także i beletrystyka. Wśród pierwszej z wymienionych kategorii są też opracowania łączące zainteresowania politologiczne z przekazem wiedzy historycznej. W wypadku recenzowanej publikacji dodać można, że winna być w kręgu zainteresowań także polityków. O jej atrakcyjności dla czytelników świadczyć może to, że nakład jej pierwszego wydania szybko się wyczerpał i stąd inicjatywa Wydawcy dotycząca drugiego wydania. Można jeszcze doszukiwać się motywów tego kroku w oczekiwaniach Czytelników, by zamieścić w tym zbiorze wszystkie exposé polskich premierów przy sejmowej prezentacji kierowanych gabinetów oraz ich zatwierdzeniu przez parlament od zmiany ustroju w Polsce w 1989 roku do współczesności, w tym wypadku do funkcjonowania aktualnego gabinetu prezesa Rady Ministrów Mateusza Morawieckiego. W tym czasie na czele polskiego rządu stało łącznie

17 premierów, spośród nich trzy to kobiety (Hanna Suchocka, Ewa Kopacz i Beata Szydło). Nie jest to równoznaczne z liczbą zaprezentowanych exposé rządowych. Okazało się bowiem, że w trzech wypadkach – dotyczy to rządów kierowanych przez Tadeusza Mazowieckiego, Marka Belkę i Mateusza Morawieckiego w trakcie tej samej kadencji – wygłaszali oni po dwa takowe wystąpienia. W wypadku Mazowieckiego w pierwszym przywoływanym wystąpieniu znalazła się tylko wykładnia programowa mająca przyświecać rządowi, bez prośby o zatwierdzenie personalnego składu Rady Ministrów. Podobnie postąpił Marek Belka w pierwszym wystąpieniu, przedstawiając założenia programowe rządu i jego skład personalny, ale bez wymieniania resortów i jej obsady oraz prosząc o votum zaufania, by w nieco ponad miesiąc później uzupełnić ten program i ponownie zwrócić się o votum zaufania. Dwukrotnie takowe wystąpienia, ale przy okazji przedstawiania innych gabinetów, odnotowali też Waldemar Pawlak i Donald Tusk.

Autorami prezentowanego wydawnictwa są pracownicy Wydziału Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu: prof. Joanna Marszałek-Kawa i prof. Piotr Siemiątkowski, specjalizujący się w naukach o polityce i administracji, posiadający ogromny dorobek naukowy. Do jakiej kategorii wydawnictw zaliczyć można recenzowane opracowanie? Jest to typowe opracowanie o charakterze dokumentacyjnym najnowszego okresu funkcjonowania państwa polskiego, okresu 1989–2019, uwidocznionego przez pryzmat zapowiadanych planów działania kolejnych rządów (a tych – niekiedy kierowanych przez premiera w tej samej osobie – poddano analizie 19).

Jeżeli chodzi o zawartość recenzowanego opracowania, to składa się z wprowadzenia i oryginalnej treści wygłaszanych exposé. Tych natomiast jest 21, z tym, że tylko przy pierwszym wygłoszonym przez Tadeusza Mazowieckiego nie było ono połączone z personalnym podaniem obsady ministerstw w Radzie Ministrów.

Przywoływane opracowanie ze względu na jego charakter – dokument – oraz deklarację Autorów, iż przygotowują ich merytoryczną analizę powołuje, że nie zamierza wnikać w treść publikowanych wystąpień. Nie było zatem celem autorów tego zbioru, także i piszącego recenzję, analizowanie treści wystąpień przywoływanych premierów. Autorzy zapowiadają realizację szerszego projektu „obejmującego między innymi głębką analizę tekstów

prezentowanych dokumentów [exposé – L.W.], ich komparatystykę oraz promocję w krajowym i międzynarodowym środowisku naukowym i dyplomatycznym” oraz i to, że „Kolejne pozycje są już kierowane do prac redakcyjnych”. W tej sytuacji i recenzent zwolniony jest od analizy tekstów podanych w tym opracowaniu dokumentów. Jednak podziela on obiegową opinię, że na ogół niewiele ze składanych zapowiedzi jest praktycznie realizowanych przez zobowiązujące się do tego gabinety. To proza praktyki. Z pewnością nie deprecjonuje to zabiegów pracowników nauki o analizę tej dokumentacji i formowanie na tej podstawie wniosków. Tyle tylko, że jest obawa, iż politycy nie zawsze dążą do ich praktycznego wdrażania. W analizowanym okresie przykładów takowych można dopatrzeć się wiele.

Trudno uznać wobec tego tę publikację za klasyczną recenzję. Jest to bardziej prezentacja tej publikacji dla jej lepszego wprowadzenia do obiegu naukowego i wypromowania. Dotyczy to zarówno opiniowanego opracowania, roli Wydawnictwa Adam Marszałek w wydawaniu podobnych publikacji, jak też podejmowanych kolejnych prac badawczych nad tą tematyką.

Za rzecz cenną dla badaczy powyższej problematyki uznaję fakt, że w recenzowanym zbiorze odnaleźć można personalną obsadę poszczególnych resortów (nie przy okazji wszystkich exposé). Oznacza to, że w części z nich znajdują się informacje zarówno o strukturze rządu (resorty) jak i ich personalnej obsadzie. Są to jednak wówczas tzw. stany wyjściowe na „otwarcie” pracy rządu, natomiast w czasie ich funkcjonowania zachodziły zmiany przede wszystkim personalne, niekiedy także strukturalne rekonstrukcje rządu.

Najdłuższe exposé po raz pierwszy obejmując urząd premiera wygłosił Donald Tusk (56 stron tekstu), następnie można sklasyfikować wystąpienie Jana Olszewskiego (26 stron tekstu), drugie wystąpienie Waldemara Pawłaka (24 stron), exposé Włodzimierza Cimoszewicza i drugie wystąpienie Mateusza Mazowieckiego (taka sama liczba stron) oraz exposé Beaty Szydło (22 strony). Najkrótsze natomiast było pierwsze takowe wystąpienie Tadeusza Mazowieckiego (9 stron), krótkie były też exposé Józefa Oleksego, Leszka Millera i Ewy Kopacz (po 16 stron).

Po zgłoszeniu wcześniejszych uwag co do charakteru tej recenzji poczynię kilka zasadniczych konkluzji. Przede wszystkim stwierdzam, że opracowanie ma charakter dokumentu, który może mieć wartość historyczną, ale bardzo

dobrze byłoby, żeby stało się także przedmiotem pogłębionych analiz polityków. Widzę w tym opracowaniu także „kopalnię” wiedzy dla historyków dziejów najnowszych. Taką rolę pełnić mogą przykładowo składy personalne poszczególnych resortów w wypadku ich podania. Z pewnością ma ono także dużą przydatność dla dziennikarzy parających się publicystyką polityczną, ale także ekonomiczną czy społeczną. To są, wydaje się, szczególnie zainteresowane powyższą tematyką grupy społeczne. Zachęcam je do zapoznania się z tą publikacją. Nie oznacza to, że nie zachęcam szerszego grona Czytelników także do zapoznania się z ocenianym opracowaniem, podobnie jak i kolejnych wydawnictw z tej tematyki sygnalizowanych przez autorów powyższego wydawnictwa. Zachęcam wszystkich do zapoznawania się też z całą ofertą Wydawnictwa Adam Marszałek.

PROF. DR HAB. LECH WYSZCZELSKI

Profesor emerytowany
Akademia Obrony Narodowej w Warszawie
Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach
lech.wyszczelski1942@gmail.com

Bibliografia

Marszałek-Kawa, J., Siemiątkowski, P. (red.). (2021). *Exposé Prezesów Rady Ministrów 1989–2019*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.